

Summary

Makarenko A. S. The signs of judge's discretion at sentencing process in Ukraine. – Article.

The article is devoted research and analysis of characteristic signs of judge's discretion at sentencing process. An author decision over of concept of judge's discretion is brought. On the basis of the detailed getting a clear idea of basic lines of discretionary plenary powers drawn conclusion in relation to legal nature of judge's discretion on the whole, and also some remarks are pointed in relation to the problem of volume of such discretion at the decision of questions of criminal-law character.

Key words: judge's discretion, law application activity, freedom of choice, intellectual-volitional activity.

УДК 343.2.01 (477)

А. С. Оцяця

ЩОДО ПОНЯТТЯ ОХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Постановка проблеми. Зміни сучасних кримінально-правових парадигм і правовідносин у бік послідовного втілення положень ресторативної юстиції та концептів аболіціонізму зумовлюють необхідність досконалого вивчення охоронної функції кримінального права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначенням функцій кримінального права приділяється значна увага в роботах Ю.А. Демидова, М.І. Ковальова, Л.В. Кузнецова, А.В. Наумова, П.П. Осіпова, А.А. Піонтковського, В.Г. Смірнова, В.Я. Тація, П.А. Фефелова, В.Д. Філімонова та інших. Проте більшість цих робіт було написано за часів пануючої класичної кримінально-правової доктрини.

Дослідження функцій були досить однобічними, оскільки торкалися більш звужених питань охоронної функції кримінального права. У зв'язку із цим **метою статті** є правовий аналіз дефініції охоронної функції кримінального права.

Для досягнення поставленої мети є необхідним розв'язання таких завдань:

- дослідження зовнішньої сторони явища охоронної функції кримінального права;
- вивчення внутрішньої будови охоронної функції кримінального права, а саме її змісту та сутності.

Виклад основного матеріалу. Охоронну функцію кримінального права ми будемо досліджувати як явище.

Явище – узагалі все, що є чуттєво відчутним та особливо примітним (наприклад, будь-яке явище природи) [1].

З точки зору теорії пізнання явище є виразом, свідченням наявності чогось іншого. У філософії І. Канта явище – корелятивне поняття до «речі в собі» [2]. Н. Гартман говорить: суще в собі є явне в явищі. Інакше явище було б марною видимістю [3].

Відмінність наших відчуттів дозволяє нам визначити дві сфери буття: усе суще поза нами та все суще всередині нас. Усе суще поза нами не залежить від нашої волі та властиве буттю поза нами, тому ми можемо визначити його як об'єктивну реальність.

Навпаки, усе суще всередині нас належить тільки нам, тому ми можемо визначити цю сферу буття як суб'єктивну дійсність. Таким чином, буття розділяється на дві сфери всього сущого.

Проте все суще всередині нас також поділяється на дві сфери: сфера наших відчуттів та сфера наших емоцій і почуттів, які не пов'язані безпосередньо з нашими відчуттями, незалежні від наших відчуттів. Тому сферу емоцій і почуттів ми розглядати не будемо, залишаючи сферу наших відчуттів.

Із самого початку ми не можемо знати, що чим є суб'єктивна й об'єктивна реальність і все, що існує в них. Тому все, що в нас і поза нами, у тому числі і ми самі, і наші відчуття, треба визначити як явища буття. У найбільш загальному значенні все, що навколо нас і всередині нас, – це явище чогось насправді. Таким чином, явище дійсності – це якась визначеність дійсності, наприклад дерево, автомобіль, хмари, море, вітер, мільйонер, суспільство, література, думка, а також функція; а сама дійсність – явище її самої.

Тому охоронну функцію кримінального права ми будемо розглядати як явище.

Зміст такого явища ми можемо дізнатися шляхом дослідження його форми, адже вони взаємодіють між собою й виходять одне з одного.

У мистецтвознавчій і філософській літературі чітко простежується думка про те, що форма – не є якась оболонка, зовнішній покрив, які можна зняти чи, навпаки, надіти [4]. Форма – це обличчя, тіло, жива плоть змісту. Звертаючись до твору, ми безпосередньо сприймаємо ні що інше, як його мову й композицію, тобто матеріально виражене членування та взаєморозташування частин. Ця форма й несе в собі весь зміст, вона є його об'єктивним буттям. Тобто форма – це фактично зміст у тому його вигляді, як він проявляється зовні, об'єктивно.

Форма в перекладі з лат. *forma* – форма, зовнішній вигляд [5].

Відповідно до тлумачного словника С.І. Ожогова та Н.Ю. Шведової під словом «зовні» треба розуміти щось поверхнєве, позбавлене глибини внутрішнього змісту [6]. Тобто зовнішнє – те, що ми можемо побачити.

Зовнішньою стороною такого явища, як охоронна функція кримінального права, є її нормативне закріплення, законодавча вираженість.

Уперше нормативне закріплення функцій і завдань кримінального закону відбулося в ХХ ст. Затверджуючи текст Кримінального уложення, Микола II в Указі «Про затвердження Кримінального уложення» від 22 березня 1903 р. зазначив: «Уповаючи, що новий кримінальний закон, пристосовуючись до сучасних умов державного й суспільного побуту, буде сприяти успішному відправленню кримінального правосуддя, ми перебуваємо в упевненості, що закон цей, розмежовуючи сферу забороненого й дозволеного та протидіючи злочинним зазіханням, послужить охороні цивільного порядку й зміцненню в народі почуття законності». Як бачимо, саме в цьому документі вперше було чітко сформульовано охоронну, попереджувальну та виховну функції кримінального права. У подальшому функції кримінального закону формувалися в одному ідеологічному напрямі, якому завжди була властива охоронна функція.

Потім охоронна функція була закріплена в Керівних началах із кримінального права РСФСР (1919 р.) – першому радянському кримінально-правовому акті,

у якому була сформульована функція кримінального права, а саме охорона за допомогою репресій системи суспільних відносин, що відповідають інтересам трудящих мас, які організувалися в панівний клас у перехідний від капіталізму до комунізму період диктатури пролетаріату.

Кримінальний кодекс 1922 р. (у тому числі в редакції 1926 р.) ставив своїм завданням правовий захист держави трудящих від злочинів і від суспільно небезпечних елементів шляхом застосування до порушників революційного правопорядку покарання й інших засобів соціального захисту.

Прийнятий в 1960 р. Кримінальний кодекс УРСР проголошував своїм завданням у тому числі функцію охорони суспільного ладу СРСР, його політичної й економічної систем, соціалістичної власності, особистості, прав і свобод громадян та всього соціалістичного правопорядку від злочинних зазіхань.

У ст. 1 Кримінального кодексу України 2001 р. законодавець закріпив: «Кримінальний кодекс України має своїм завданням правове забезпечення охорони прав і свобод людини та громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від злочинних посягань, забезпечення миру й безпеки людства, а також запобігання злочинам». Таким чином, було визначено основний напрям впливу держави – охорона.

Внутрішня будова охоронної функції кримінального права, зокрема її зміст і сутність, розглядав С.Л. Фьодоров. Учений вважає, що сутність і зміст охоронної функції кримінального права визначаються фактичними й формальними підставами, об'єктом впливу, способами здійснення, юридичними й соціально значимими наслідками [7, с. 12].

У своїх дослідженнях С.Л. Фьодоров поєднує зміст і сутність як одне й те ж поняття. Хоча, на нашу думку, сутність є більш глибою за соєю природою категорією.

Це можна підтвердити, звернувшись до словника С.І. Ожогова та Н.Ю. Шведової, які під словом «внутрішнє» розуміють те, що становить зміст глибини сутності [8].

Сутність (есенція) – філософська категорія, що виражає головне, основне, визначальне в предметі, таке, що зумовлене глибинними, необхідними, внутрішніми зв'язками й тенденціями розвитку й пізнається на рівні теоретичного мислення [9].

Категорія «сутність» нерозривно пов'язана з категорією «явище». Проте єдність сутності та явища не означає їхнього збігу. Це єдність відмінного: сутність завжди прихована за явищами. Сутність завжди виступає як внутрішній зміст явищ, прихований від безпосереднього сприйняття.

Є різні точки зору щодо визначення цієї функції, усі вони визначають різні підходи до її розуміння. Проте є незмінна, об'єднуюча їх характеристика: усі вони не заперечують призначення охоронної функції. Наведемо визначення охоронної функції.

На думку Т.Н. Радько, охоронна функція права – це обумовлений соціальним призначенням напрям правової дії, націлений на охорону загальнозначущих, найбільш важливих економічних, політичних, національних, особистих стосунків, витіснення явищ, «чужих» цьому суспільству. Специфіка цієї функції, як вважає Т.Н. Радько, полягає в тому, що вона характеризує право як особливий спосіб

впливу на поведінку людей, який виражається впливом на їх волю загрозою санкцій, встановленням заборон і реалізацією юридичної відповідальності. Охоронна функція також служить інформатором для суб'єктів суспільних відносин про те, які соціальні цінності взяті під охорону. Крім того, вона є показником політичного й культурного рівня суспільства, гуманних засад, які містяться в праві, оскільки спосіб охорони дуже часто залежить від громадської розвинутості суспільства, від його політичної сутності [10].

На думку В.С. Ковальського, охоронна функція є безпосередньо й опосередковано обумовленою (детермінованою) умовами суспільного життя, політичною ситуацією в державі, зміна яких ретранслюється в меті й ефективності її реалізації. Крім того, інструментальні й інституціональні складові охоронної функції спрямовані на досягнення оптимальних суспільних пріоритетів, захист правових цінностей, які визначають конкретні напрями й завдання її реалізації [11, с. 121].

В.К. Бабаєв вважає, що охоронна функція права – основна функція права, генеза якої викликана потребою охорони суспільних відносин, що здійснюється за допомогою права тими чи іншими правовими методами та способами [12, с. 259].

У цих визначеннях є одна спільна риса, яку ніхто з науковців не заперечує: охоронна функція повинна охороняти, захищати, тобто реалізовувати свою сутність.

Відповідно до філософської енциклопедії зміст – це те, що наповнює форму й із чого вона здійснюється [13]. Тобто змістом функції кримінального права є її визначення.

Під функціями кримінального права більшість учених розуміє основні напрями кримінально-правового впливу на суспільні відносини. Тому змістом функції кримінального права є напрям. Відповідно до тлумачного словника Д.В. Дмитрієва напрям – це лінія або сторона, яку особа обирає для свого руху; це шлях, яким будь-хто діє, розвивається [14]. У свою чергу напрям ми пропонуємо розподілити на напрям впливу та правовий вплив.

Напрямок впливу – найбільш суттєвий компонент функції права, він є певною відповіддю на потреби суспільного розвитку, результатом законодавчої політики, що концентрує ці потреби та трансформує їх у позитивне право.

Вплив кримінального права здійснюється шляхом впливу кримінальної політики на відповідну категорію осіб: 1) *злочинця*, оскільки саме він вчиняє суспільно небезпечне діяння, яке спричиняє застосування до особи покарання, передбачене нормами Кримінального кодексу України; 2) *потерпілого*, тобто особи, якій злочинем заподіяно моральну, фізичну або майнову шкоду, інакше кажучи, це жертва злочину; 3) *суспільство в цілому*. Що стосується останньої категорії, то варто погодитися з Л.І. Спірідоновим у тому, що те, що більшість людей у суспільстві не вчинюють злочин, є скоріше результатом ціннісно-орієнтаційного впливу існування кримінального закону на суспільну свідомість, який відбувається поза межами реалізації закону, поза межами його дії [15]. Так само слушно видається й думка І.М. Даньшина та Ю.М. Грошового, які зазначають, що кримінальний закон сприяє зміцненню у свідомості громадян стійких правил належної поведінки [16].

Правовий вплив – категорія, що характеризує шляхи, форми та способи впливу права на суспільні відносини. Це реалізація правових принципів, настанов, забо-

рон, приписів і норм у суспільному житті, діяльності держави, її органів, громадських об'єднань і громадян. Правовий вплив – це не тільки нормативний, а й психологічний, ідеологічний вплив права на почуття, свідомість і дії людей.

У свою чергу кримінально-правовий вплив характеризується способом впливу кримінального права на суспільні відносини.

Кримінально-правовий вплив має як зовнішній, так і внутрішній прояв, а саме нормативність є його зовнішньою стороною, тобто закріпленням того, що постає з кримінально-правової норми, та внутрішньою стороною, тобто яким способом воно здійснюється.

Протягом існування людства ці способи були різними, переважно вони мали релігійний та ідеологічний підтексти, а саме кримінально-правовий вплив здійснювався за допомогою язичництва, релігії й ідеології.

Після розпаду СРСР більшість політиків говорили про те, що в здоровому суспільстві ідеологія взагалі не потрібна, що потрібно просто жити й добиватися успіху. «Навіщо шукати свій шлях?» – кричали вони, а також радили не винаходити велосипед, тобто почати копіювати шлях до Європи (як показали час, кожен раз підтверджується приказка «там добре, де нас нема»). Колишні радянські громадяни, втомлені від ідеологічної обробки, радісно погодилися жити без «головної ідеї», і не помітили, як їм її «підсунули», проте вже в західному варіанті: «свобода й рівність».

Порівнюючи радянські часи із сучасними реаліями, можна резюмувати, що в нашій країні панує дефіцит духовності й відсутність ідеологічних поглядів на законодавчому рівні, що б об'єднувало всіх людей.

Навіть учені мусять констатувати невтішні факти. Так, В.О. Навроцький в 2009 р. у своєму докладі на черговому представницькому науковому форумі криміналістів, який проходив у Львівському державному університеті внутрішніх справ, звернув увагу на те, що сталася інфляція кримінального права в повсякденній свідомості. Попередження про можливість застосування статей Кримінального кодексу України є слабким стримуючим заходом для потенційного правопорушника, повідомлення про порушення кримінальної справи вже не викликає хвилювання в пересічного громадянина [17, с. 6]. Тобто не має внутрішньої боязні, відсутня внутрішня заборона в людей.

У цьому ж році В.Н. Дрьомін, виступаючи з доповіддю на міжнародній науковій конференції професорсько-викладацького й аспірантського складу, зауважив, що «хаотичне реформування» радянського суспільства призвело на початку дев'яностих років до руйнування його інституційних основ, що забезпечують економічний, політичний і правовий розвиток. Сучасний «транзитивний» стан українського суспільства триває вже майже два десятиліття, що привело до розриву системи сталих і життєво важливих цінностей, сприяло остаточному розпаду державних і громадських інститутів [18, с. 604].

Тому справедливою є позиція Ю.Ю. Коломієць: держава перестала працювати як єдиний добре злагоджений механізм переважно через відсутність об'єднуючої ідеології [19, с. 149].

Як вірно зазначає В.О. Туляков, сучасне дослідження механізму формування нової кримінально-правової доктрини в руслі глобалізаційних процесів свідчить

про те, що проблема декодифікації й рекодифікації чинного кримінального законодавства є досить актуальною для європейського кримінального права [20, с. 211]. Процес рекодифікації в українській кримінально-правовій науці вже розпочався, зокрема щодо кримінально-правових проступків. Проте, виходячи з наших досліджень, впровадження кримінальних проступків буде супроводжуватися знову ж таки змінами тільки до Кримінального кодексу України. Змінюючи й доповнюючи Кримінальний кодекс України, ми покращуємо нормативно-правовий акт, зовнішній прояв охоронної функції кримінального права, однак цим ми не можемо змінити, виправити осіб, які стали на злочинний шлях. Для досягнення такого результату потрібна їх власна внутрішня заборона.

Про дефіцит духовності в Україні свідчать моральна деградація, прагматизм, втрата сенсу життя й культ споживання, підліткова наркоманія й алкоголізм.

З одного боку, духовна криза – глобальне явище, яке пов'язується із переважаючим характером цивілізаційного розвитку людства. Сучасне постіндустріальне суспільство, орієнтоване на максимальне споживання матеріальних благ і перетворення навколишнього світу для більш повного їх задоволення, створило особливий тип технократичної особистості – «кібернетичну людину» (Е. Фромм), інтелектуально розвинену, проте нездатну до справді людських відносин і духовно відчужену від світу природи й людської культури. Наслідки цього явища чітко проявляються в системі соціальних, міжособистісних відносин, в екологічній кризі, яка є яскравим показником духовної обмеженості сучасного технократа, часто позбавленого почуття відповідальності й усвідомлення свого людського боргу перед навколишнім світом.

З іншого боку, духовна криза, що характеризується бездуховністю й аморальністю, – явище вітчизняне, яке особливо стало явним, починаючи з 90-х рр. ХХ ст. Це пов'язано не тільки з реаліями соціального життя, а насамперед із втраченою колишніх основ і цінностей виховання, зумовленою довгими роками ідеологічної невизначеності й аксіологічною кризою.

Висновки. Отже, чинний Кримінальний кодекс України повинен регулювати відносини як матеріальні, так і духовні.

Також необхідно зазначити, що, крім зовнішньої сторони охоронної функції кримінального права, потрібно визначити її зміст, який складається з напряму впливу кримінального права (кримінальна політика держави) та кримінально-правового впливу, який здійснюється за допомогою духовного відродження суспільства.

З урахуванням вищезазначеного вважаємо за можливе запропонувати власне визначення охоронної функції кримінального права, яке, на нашу думку, повинно відображати властивості цього явища, що характеризує його сутність і не зводиться до прийнятого в науці та закріпленого розуміння функції як елементарного напряму правового впливу.

Таким чином, *охоронна функція кримінального права – це існуюче явище, зміст якого полягає в напрямі впливу кримінального права та кримінально-правовому впливі на охорону духовних і матеріальних суспільних відносин шляхом визначення того, які діяння є злочинами та які кримінально-правові способи впливу застосовуються під час їх вчинення.*

Вважаємо перспективними подальші дослідження й науковий аналіз духовності як об'єкта кримінально-правової охорони.

Література

1. Явление (философия) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://ru.wikipedia.org/wiki/Явление_\(философия\)](http://ru.wikipedia.org/wiki/Явление_(философия)).
2. Соловьёв В.С. Кризис западной философии / В.С. Соловьёв [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rodon.org/svs/kzf.htm>.
3. Католическая информационная служба [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.agnuz.info/tl_files/library/books/fil/page08.htm.
4. Зміст і форма в мистецтві: діалектика зв'язку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://referaty.com.ua/ukr/details/20019>.
5. Форма [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki/Форма>.
6. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка / С.И. Ожегов, Н.Ю. Шведова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ozhegov.info/slovar>.
7. Федоров С.Л. Понятие охранительной функции в уголовном праве, ее содержание и сущность / С.Л. Федоров // Вестник Волжского университета имени В.Н. Татищева. – Тольятти : ВУиТ. – 2004. – Вып. 45. – С. 12–14.
8. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка / С.И. Ожегов, Н.Ю. Шведова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ozhegov.info/slovar>.
9. Сутність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/Сутність>.
10. Общая теория права и государства : [учебник] / под ред. В.В. Лазарева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Юрист, 1996. – 472 с.
11. Ковальський В.С. Охоронна функція права : [монографія] / В.С. Ковальський. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 336 с.
12. Теория государства и права / под ред. В.К. Бабаева. – М. : Юрист, 2002. – 592 с.
13. Содержание [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/3335/СОДЕРЖАНИЕ.
14. Направление [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dic.academic.ru/dic.nsf/dmitriev/2605/направление>.
15. Пономаренко Ю.А. Поняття дії кримінального закону / Ю.А. Пономаренко // Пономаренко Ю.А. Чинність і дія кримінального закону в часі / Ю.А. Пономаренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukr-pravo.at.ua/index/0-517>.
16. Даньшин И.Н. Правовые отношения в уголовном праве / И.Н. Даньшин // Вопросы государства и права : сборник статей. – М. : Юридическая литература, 1974. – С. 152–165.
17. Навроцький В.О. Чи перебуває українське кримінальне право в стані кризи? / В.О. Навроцький // Юридичний вісник України. – 2009. – № 37(741). – С. 6.
18. Дремин В.Н. Криминогенность транзитивных обществ (криминологически последствия распада СССР) / В.Н. Дремин // Правове життя сучасної України : тези доповідей Міжнародної конференції професорсько-викладацького і аспірантського складу (м. Одеса, 26 квітня 2009 р.) / відп. ред. Ю.М. Оборотов ; Одеська юридична академія. – О. : Фенікс, 2009. – С. 604.
19. Коломиец Ю.Ю. Наказание в круговороте форм правления / Ю.Ю. Коломиец // Актуальні проблеми держави і права : збірник наукових праць / редкол. : С.В. Ківалов (голов. ред.) та ін. ; відп. за вип. В.О. Туляков. – Одеса : Юридична література, 2010. – Вип. 54. – С. 149.
20. Туляков В.А. Генезис уголовного права и диалектика рекодификации / В.А. Туляков // Правове життя сучасної України : матер. міжнар. наук. конф. проф.-викл. складу (м. Одеса, 20–21 квітня 2012 р.) / відп. за вип. В.М. Дьомін ; Націон. ун-т «Одеська юридична академія». – Одеса : Фенікс, 2012. – Т. 2. – С. 211–213.

Анотація

Оцяця А. С. Щодо поняття охоронної функції кримінального права. – Стаття.

Статтю присвячено розгляду зовнішньої сторони охоронної функції кримінального права, тобто її нормативному закріпленню, законодавчій вираженості. Досліджено внутрішню будову охоронної

функції шляхом вивчення її форми, сутності та змісту (останній складається з напряму впливу кримінального права (кримінальна політика держави) та кримінально-правового впливу, який здійснюється за допомогою духовного відродження суспільства).

Ключові слова: функція, охорона, кримінальне право, зміст, сутність, внутрішнє, зовнішнє.

Аннотация

Оцязя А. С. Относительно понятия охранной функции уголовного права. – Статья.

Статья посвящена рассмотрению внешней стороны охранной функции уголовного права, то есть ее нормативному закреплению, законодательной выраженности. Исследовано внутреннее строение охранной функции путем изучения ее формы, сущности и содержания (последнее состоит из направления влияния уголовного права (уголовная политика государства) и уголовно-правового воздействия, осуществляемого с помощью духовного возрождения общества).

Ключевые слова: функция, охрана, уголовное право, содержание, сущность, внутреннее, внешнее.

Summary

Otsyatsya A. S. About the concept of security functions of criminal law. – Article.

The article is devoted to the external side of the security function of the criminal law, i. e. its normative fixing, the legislative body. Also its internal structure by examining the form, nature and content (the last consists of directions of influence of the criminal law (the criminal policy of the state) and the criminal-legal influence, which is carried out by means of the spiritual revival of society) is analysed.

Key words: function, security, criminal law, content, essence, internal, external.

УДК 343.2/7

О. М. Поліщук

ДИСПОЗИТИВНІСТЬ І КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ

Постановка проблеми. Приватноправові (диспозитивні) засади в кримінальному праві сучасності мають тенденцію до розширення. Утім питання про їх конкретне втілення в кримінально-правовій матерії, зокрема на рівні кримінально-правових відносин, залишається відкритим.

Стан дослідження. Поняття класичного кримінально-правового відношення, суб'єктами якого є злочинець і держава, розглядалося науковцями ще наприкінці XIX – початку XX ст., зокрема провідним науковцем М.С. Таганцевим. У радянський період класична структура кримінально-правового відношення поділялася М.М. Кропачевим, Я.М. Брайніним, А.А. Піонтковським, М.О. Стручковим, А.Н. Трайніним, подальшого розвитку знайшла в пострадянський період у роботі Л.В. Багрій-Шахматова та інших правників.

Сучасні дослідження кримінально-правових відносин, присвячені порівняльним аспектам кримінально-правових відносин із кримінально-процесуальними [1] та кримінально-правових відносин із кримінально-виконавчими [2], а також потерпілому як суб'єкту кримінальних правовідносин [3], здійснюються на теренах Російської Федерації. В Україні тематика кримінально-правових відносин ґрунтовно розглядалася І.І. Чугуніковим [4]. Тематика кримінально-правових відносин опосередковано та вибірково зачіпається в літературі, незважаючи на її важливе доктринальне значення.